

Кои сме ние?
Какво правим?
Как го правим?

FRA

EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS

„[Европейският] съюз се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, на свободата, демокрацията, равенството, правовата държава, както и на зачитането на правата на човека, включително правата на лицата, които принадлежат към малцинства. Тези ценности са общи за държавите-членки в общество, чиито характеристики са плурализмът, недискриминацията, толерантността, справедливостта, солидарността и равенството между жените и мъжете.“

Член 2, Договор за Европейския съюз

Предговор

Основните права определят минимални стандарти гарантиращи, че всеки човек е третиран с достойнство. Независимо дали става дума за правото на защита срещу дискриминация въз основа на вашата възраст, увреждане или етнически произход, правото на защита на личните ви данни или правото на достъп до правосъдие, всички тези права трябва да бъдат насърчавани и защитени.

Държавите-членки на Европейският съюз (ЕС) имат дълга традиция в насърчаването на основните права. Самият ЕС е изграден и се основава на тези ценности, и е поел ангажимент да гарантира зачитането на правата, прогласени в Хартата на основните права на Европейския съюз. Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA) е създадена като независим орган със задачата да подпомага изпълнението на този ангажимент.

Въпреки това наследство, съществуват много трудности, които възпрепятстват пълното реализиране на основните права на практика. Чрез събиране и анализ на данни в рамките на Европейския съюз, FRA помага на институциите на ЕС и нейните държави-членки да разберат и да се справят с тези трудности. Работейки в партньорство с институциите на ЕС, държавите-членки и други организации на международно, европейско и национално равнище, FRA играе важна роля за превръщането на основните права на всички хора в ЕС в реалност.

Morten Kjærum
Директор

Ilze Brands Kehris
Председател на
управителния съвет

Кои сме ние

FRA е създадена от ЕС през 2007 г. с конкретната задача да дава независими, подкрепени с доказателства съвети във връзка с основните права. FRA е една от специализираните агенции на ЕС. Тези агенции са създадени, за да предоставят експертни съвети на институциите на ЕС и държавите-членки по редица въпроси. Агенцията се финансира от бюджета на ЕС.

Служителите на Агенцията, които наброяват 90 души, включват юридически експерти, социолози, специалисти по политически науки, статистици и експерти по комуникации.

Работата им се ръководи от управителния съвет на FRA. Съветът отговаря за определяне на приоритети в работата на Агенцията, одобрява нейния бюджет и наблюдава работата ѝ. Съставът на съвета включва по един независим експерт, определен от всяка държава-членка, двама представители на Европейската комисия и един независим експерт, назначен от Съвета на Европа.

Основни права

Хартата на основните права на Европейския съюз е правно обвързващ устав на основните права в ЕС. Тя описва правата, които трябва да бъдат зачитани от институциите на ЕС и държавите-членки, когато разработват и прилагат правото и политиките на ЕС. Хартата представлява отправен документ, на който FRA се позовава, когато предлага подкрепени с доказателства съвети за това как да се гарантира зачитането на основните права.

В Хартата правата са разделени в шест глави:

ДОСТОЙНСТВО

като: правото на защита от унизително отношение

СОЛИДАРНОСТ

като: правото на достъп до здравни грижи и медицинско лечение

СВОБОДИ

като: правото на защита на личните данни

ГРАЖДАНСТВО

като: правото да гласувате на общински избори по местоживееене

РАВЕНСТВО

като: правото на защита от дискриминация

ПРАВОСЪДИЕ

като: правото на справедлив съдебен процес

Какво правим

FRA предоставя на институциите на ЕС и държавите-членки независими, подкрепени с доказателства съвети относно основните права. Целта е да се допринесе за гарантиране на пълното зачитане на основните права в целия ЕС.

За да направи това, FRA изпълнява следните основни задачи:

- събира и анализира информация и данни;
- предоставя помощ и експертен опит;
- комуникира и насърчава осведоменост за основните правата.

Задачите на FRA са описани в учредителния законодателен акт на Агенцията на Европейския съюз за основните права: Регламент № 168/2007 г. на Съвета.

FRA изпълнява задачите си в сътрудничество и след като се консултира с партньори на Агенцията.

Това позволява на Агенцията:

- да определя своите области на работа така, че да гарантира, че изследователската ѝ дейност отговаря на специфични потребности и пропуски в областта на основните права;
- да споделя експертен опит, да координира проучвания в различни области и да предоставя съвети на ЕС и държавите-членки. По този начин Агенцията осъществява координация и сътрудничество с нейните партньори, оползотворява най-пълноценно ресурсите си и подкрепя други органи, като предоставя ясни становища за това как да се подобри защитата на основните права;
- да гарантира, че нейните съветите и резултатите от проучванията ѝ достигат до политическите органи, на съответните равнища на държавно управление и в институциите на ЕС.

FRA поддържа особено близки контакти със:

- Европейската комисия, Европейския парламент и Съвета на Европейския съюз;
- други международни организации като Съвета на Европа, Организацията на обединените нации и Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ);
- правителства, организации на гражданското общество, академични институции, органи по въпросите на равенството, и национални институции за права на човека.

Органите по въпросите на равенството и националните институции за правата на човека са национални органи, които насърчават защитата на основните права в своите страни. Това може да включва провеждане на изследвания, повишаване на осведомеността или консултиране на жертви относно правата им.

За да се гарантират тесни работни взаимоотношения с държавите-членки на ЕС, всяка държава-членка определя национален служител за връзка с FRA. Непрекъснатият обмен и редовните срещи помагат за създаването на силно работно партньорство, което осигурява постоянен обмен на информация, и гарантира че националните потребности са известни и се работи по тях.

Платформата на основните права (FRP) обединява над 300 организации на гражданското общество от целия ЕС, които работят по конкретни въпроси на основните права. Те внасят предложения във връзка с годишната работна програма и годишния доклад на FRA.

Съветът на Европа има 47 държави-членки. Неговите органи включват Европейския съд по правата на човека, където се разглеждат делата по Европейската конвенция за правата на човека.

FRA има специални отношения със Съвета на Европа, чието седалище е в Страсбург. За да се гарантира взаимно допълване, Агенцията координира своите дейности с тези на Съвета на Европа, особено по отношение на годишната работна програма на Агенцията и относно сътрудничество с гражданското общество.

Чрез своята „Платформа за основни права“ (Fundamental Rights Platform, FRP) Агенцията се консултира редовно със стотици организации на гражданското общество. Тези организации имат възможност да подкрепят експертите на FRA, при идентифицирането на проблемите пред които хората в ЕС са изправени в своето ежедневие.

Обхват на работата

Институциите на ЕС предлагат и утвърждават тематични области на работата на Агенцията за период от пет години.

Сред основните области на работа на FRA са: дискриминация, достъп до правосъдие, расизъм и ксенофобия, защита на данните, правата на жертвите на престъпления и правата на детето.

Тъй като FRA е създадена, за да предоставя съвети на ЕС и на държавите-членки, когато те прилагат законодателството и политиката на ЕС, FRA може да работи само по въпроси, които попадат в сферите на компетентност на ЕС.

Макар, че FRA предлага информация на отделни лица за това как и къде да упражняват правата си, Агенцията не може да разглежда или да взема решения по индивидуални жалби. Съгласно своя мандат Агенцията може само да насочва отделните лица към подходящите канали за съдействие на национално, европейско и международно равнище.

„Компетентност“ се отнася до въпроса дали ЕС има юридически правомощия да предприема действия в конкретна политическа област.

Как го правим

Провеждане на изследвания и събиране на данни

FRA има за задача да събира „обективна, достоверна и сравнима“ информация и данни. Агенцията провежда проучвания по конкретни теми в целия ЕС, а не извършва наблюдение или оценка на отделните държави-членки.

Провеждането на проучвания във всички или в няколко държави-членки дава възможност да се правят сравнения, които спомагат идентифицирането на трудности и обещаващи практики по конкретни теми, свързани с основните права, валидни за целия ЕС.

Проучванията на FRA обикновено са върху конкретна тема свързана с основните права в целия ЕС – пример за това е доклада „Хомофобия, трансфобия и дискриминация, основана на сексуалната ориентация и половото самоопределяне в държавите-членки на ЕС“ (2010 г.) (*Homophobia, transphobia and discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in the EU Member States*).

Агенцията често събира информация за **нормативната база на държавите-членки в областта на защитата на основните права** и осигурява правен анализ. Източниците на информация включват нормативни актове, съдебни решения и академични коментари. Например: „Достъп до правосъдие в Европа: преглед на предизвикателствата и възможностите“ (2011 г.) (*Access to justice in Europe: an overview of challenges and opportunities*).

Изследователска методика се отнася до начина, по който се събират и анализират данни и информация. Методиките на проучване, които използва FRA са разработени така, че да се гарантира, че събраните данни са възможно найточни и достоверни.

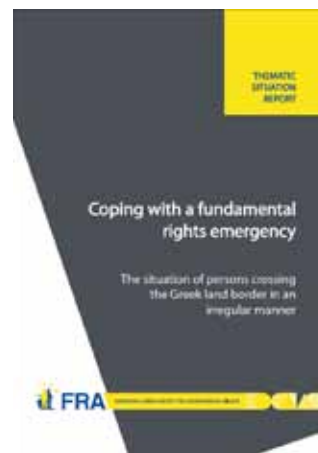

За да осигури изчерпателен преглед на положението по места, FRA използва комбинация от правен анализ и данни за ежедневния опит на отделните лица. Проучването на документи се допълва от социални изследвания на терен, провеждани на количествени проучвания и интервюта или посредством анализ на налични данни.

Например, в рамките на „Проучването на положението на малцинствата и дискриминацията в Европейския съюз“ (*European Union Minorities and Discrimination Survey, EU-MIDIS*) са анкетирани 23 500 души от подбрани имигрантски и етнически малцинствени групи във всички 27 държави-членки на ЕС. Резултатите от проучването дадоха възможност на Агенцията да изготви полезни и приложими показатели за дискриминацията, като например за дела на жертвите преживели дискриминация или престъпление на расова основа.

Това от своя страна разкри равнищата на дискриминация в отделните държави, изпитана от различните етнически малцинства.

В някои случаи Агенцията може да изготви **доклад по неотложна ситуация в областта на основните права** в една държава-членка, когато това попада в обхвата на мандата на FRA и когато тази ситуация оказва въздействие върху ЕС. Например: „Справяне с критична за основните права ситуация – положението на лица, преминаващи гръцката сухоземна граница по неправомерен начин“ (2011 г.) (*Coping with a fundamental rights emergency – The situation of persons crossing the Greek land border in an irregular manner. Thematic Situation Report*).

Докато експертите на Агенцията избират подходящата методика за изпълнението на даден проект, самите дейности по събиране на данни и информация на национално ниво в повечето случаи се изпълняват от външни експерти. Външните изпълнители на изследователски дейности се избират след обективна и задълбочена процедура.

Научният комитет на FRA се състои от 11 висококвалифицирани независими експерти по основните права от целия ЕС. Те се избират от управителния съвет на Агенцията въз основа на препоръка от Европейския парламент.

Голям дял от изследователската работа на FRA се основана на данни и информация събирани от FRANET – мрежа от национални координационни центрове на FRA. FRANET се състои от екипи от експерти по основните права във всяка държава-членка на ЕС. Използването и анализът на тези данни и информация, обаче, е задача на служителите на FRA.

Освен това към Агенцията е създаден научен комитет, състоящ се от независими външни експерти, който гарантира качеството на нейната работа.

Допълнителна информация за изследователските методики на FRA можете да намерите във фактологичната справка *Проучвания на FRA: осигуряване на солидни, сравними данни и анализи*.

Съдействие и експертен опит

FRA предоставя на институциите на ЕС и държавите-членки „помощ и специализирани познания“, за да им окаже подкрепа „с цел пълно зачитане на основните права“ при разработване и прилагане на правото на ЕС.

Агенцията структурира проблемите, които изследва, в съответствие с потребностите, определени от заинтересовани страни. Това означава, че данните, които FRA събира, са именно в сферите, за които лицата вземащи решения, се нуждаят от доказателства, за да оформят адекватни закони и политики. Това също така позволява на Агенцията да съсредоточи изследователската си дейност върху проблеми от реалния живот, с които хората се сблъскват ежедневно.

Въз основа на данните, събирани чрез изследванията на FRA, и на експертния капацитет на Агенцията в областта на основните права, тя предоставя становища и заключения на институциите на ЕС и държавите-членки за това как да гарантират зачитането на основните права, когато разработват и прилагат законодателството и своите политики.

Агенцията провежда текущи консултации със заинтересованите страни в рамките на всички свои проекти, за да определи най-добрия начин за предлагане на съвети, и за оказване на помощ за подобряване на положението, свързано със зачитането на основните права. Въз основа на вида проблеми, идентифицирани от Агенцията, и на нуждите изразени от заинтересованите страни, FRA предоставя експертни съвети и помощ под различни форми.

- **Доклади:** FRA предоставя на ЕС и държавите-членки данни и доказателства, които е събрала посредством своите социално-правни изследвания и анализи, наред със становища и заключения за това как да се постигне по-добро зачитане на основните права.
- **Искане от страна на институция на ЕС:** институциите на ЕС могат официално да изискат от FRA да формулира становища по конкретни теми или да представи юридически анализ на законодателен акт или проект на такъв акт, от гледната точка на основните права. Например, през 2011 г. Европейският парламент поиска от FRA становище по предложението за директива относно използването на резервационни данни на пътници (*Passenger Name Record, PNR*).
- **Искане от държава-членка на ЕС:** държава-членка може да поиска от FRA да предостави информация или данни, които ще подпомогнат спазването на основните права в области, които попадат в компетентността на ЕС.
- **Материали и програми за обучение:** например *Наръчник по европейско право в областта на дискриминацията* (2011 г.), който е изготвен заедно с Европейския съд по правата на човека в Страсбург, и дава насоки на практикуващите юристи относно законодателството в областта на борбата с дискриминация.
- **Обещаващи практики:** FRA също събира и осъществява обмен между държавите-членки на „обещаващи практики“, които са особено успешни в областта на основните права. Това дава възможност на държавите-членки да научат една от друга за успешни модели и решения на общи проблеми.

Комуникация и правна осведоменост

FRA се стреми да подобри реалното положение по места. Освен вече посочените форми на подкрепа, Агенцията също така оказва съдействие, като повишава осведомеността за основните права сред широката общественост и сред хората, упражняващи конкретни професии, които играят важна роля за гарантирането на правата ни или имат въздействие върху тях (като например учители, медийни специалисти, полицейските органи и практикуващи юристи).

Информация за FRA и нейната работа

Освен **печатни издания** и **информационни** щандове на ключови събития, Агенцията използва пълноценно и широк кръг методи за онлайн комуникация. Това включва интернет страницата на Агенцията, както и присъствие в социалните медии като Facebook, Twitter, LinkedIn и YouTube.

FRA публикува месечен **булетин в електронен формат**, за който можете да се абонирате на адрес: information@fra.europa.eu.

FRA предлага възможност за групови посещения с цел повече информация за основните права в ЕС и за работата на Агенцията. За повече информация, пишете на: visit@fra.europa.eu.

Материали с цел насърчаване на правната осведоменост

FRA изготвя **материали**, които да ръководят специалисти в работата им по въпроси, свързани с основните права. Като например наръчника „Пътуване в миналото – образование за бъдещето: Наръчник за преподаватели“ (2010 г.) (*Excursion to the past – teaching for the future: Handbook for teachers*), който подпомага учителите при преподаване на теми, свързана с холокоста и образование по човешки правата. Или наръчника „Ресурси за многообразие за медиите“ (*Media Diversity Toolkit*), разработен съвместно с Европейския съюз за радио и телевизия с цел информирание на работещите в публичните медии как по-добре да отразяват разнообразието в обществото в Европа, когато информират по въпроси свързани с малцинствата.

FRA публикува също **Училищен календар** (*S'Cool Agenda*) за деца. Той включва основни факти за човешките права, като същевременно изпълнява и функцията на учебен календар.

Политици, изследователи, юридически експерти и представители на обществеността имат достъп до **базата данни за съдебната практика** на Агенцията, която съдържа набор от национални и европейски казуси по въпроси, свързани с основните права.

Информация за Хартата на основните права на Европейския съюз

Агенцията публикува материали за Хартата на основните права, като например лесен за използване инструмент наречен **Charterpedia**, който дава възможност на потребителите да научат повече за основните правата, гарантирани от Хартата. Charterpedia представлява пълен набор от актове на международното, европейското и националното конституционно законодателство в областта на основните права подразделени и достъпни на интернет страницата на FRA по теми, глави и членове на Хартата.

FRA също така разработи и приложение на **Хартата на основните права за мобилни устройства**, като смартфони и таблети, който може да намерите на интернет страницата на Агенцията.

Връзка с нас

За повече информация относно FRA посетете нашата интернет страница. На нея ще намерите новини за дейностите на Агенцията, включително проекти, събития и публикации:

- <http://fra.europa.eu>
- twitter.com/EURightsAgency
- www.facebook.com/fundamentalrights
- www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency
- www.youtube.com/user/EUAgencyFRA

За връзка с нас, за абонамент за месечния бюлетин на FRA или за резервиране на групово посещение пишете на адрес:

- information@fra.europa.eu

Също така можете да се свържете с нас по пощата, по телефона или чрез факс:

FRA – Агенция на Европейския съюз за основните права

Schwarzenbergplatz 11

1040 Виена

Австрия

Тел: +43 (1) 580 30 0

Факс: +43 (1) 580 30 699

HELPING TO MAKE FUNDAMENTAL RIGHTS A REALITY FOR EVERYONE IN THE EUROPEAN UNION

Основните права са минимален стандарт на отношение, който осигурява зачитане на достойнството на всеки човек. Те са посочени в **Хартата на основните права на Европейския съюз**, която е задължителна за институциите на ЕС и за всички 27 държави-членки при прилагане на законодателството на ЕС. Нейните дялове – Достойнство, Свободи, Равенство, Солидарност, Граждански права, Правосъдие и Общи разпоредби – съдържат списък на правата, свободите и принципите, признати от ЕС.

Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA), създадена през 2007 г., осигурява на ЕС и на държавите-членки подкрепа и експертен опит в областта на основните права.

FRA – Агенция на Европейския съюз за основните права
Schwarzenbergplatz 11
1040 Виена
Австрия

Тел.: +43 (1) 580 30 - 0
Факс: +43 (1) 580 30 - 699

information@fra.europa.eu
<http://fra.europa.eu>
twitter.com/EURightsAgency
www.facebook.com/fundamentalrights
www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency
www.youtube.com/user/EUAgencyFRA

Служба за публикации

ISBN 978-92-9192-886-6

